

שדה־קרב קיסרי

ציטוטון

בטרילוגיה אבות אבותינו מאת אימאלדו קאלווינו, שראתה באחרונה אור בעברית (ראה: תרגום). כלולים תיאורים מעולים ביותר, של מערכות הלקוחות מתוך הווי החיים של אירופה בתקופות קדומות. אחד התיאורים המרתקים הוא זה של שדה־הקרב, שאלינו מגיע הרוזן העומד להשתתף בקרב, שבמהלכו ייחצה לשניים:

בדהרם קדימה ראו שחללי הקרב האחרון כבר הורחקו כמעט כולם מהמקום והובאו לקבורה. רק אברים בודדים, בעיקר אצבעות, היו נגלים לעין י"ה ושם, על גבי זיפי השלף.

— מדי פעם יש אצבע המראה את הדרך, — אמר דודי מדאדודי — מה פירוש הדבר?
— טבעי ימחל להם אלוהים: האנשים החיים קוטעים את אצבעות המתים כדי לשדוד טבעות.

— מי שם? — אמר זקיף אחד שסיגנו מכוסה היה כולו עובש ואיזוב. כקליפת גזע עץ בציוד הצפוני.

— יחי הכתר הקיסרי הקדוש! — קרא קורציו.
— ומוות לשולטן! — ענה כנגדו הזקיף. — אולם אבקשכם, כשתגיעו למטה אמרו להם, מתי יחליטו סוף סוף לשלוח אלי מחליף, כי עוד מעט ואני מכה כאן שורש!

הסוסים דוהרים היו עתה כדי להתחמק מענני הזובים שכיתרו את המחנה, מזומזמים על הררי הפרש.

— רבים הם גיבורי־החיל, — הסביר קורציו, — שזאתם מאתמול עדיין מוטלת עלי־אדמות, ואילו הם כבר עלו השמימה, — אמר והצטלב.

בכניסה למחנה חלפו השנים על פני שורה של חופות, שמתחתן ישבו נשים מתולתלות־שיער ועבות־בשר, לבושות שמלות ברוקדה ארוכות, וחשופות־שדיים, והן קידמו את פניהם בצריחות ובצחוק גס.

— אלה הם ביתני הפרוצות, — אמר קורציו, — לשום צבא אחר אין יפות כמותן.

דודי כבר רכב בראש מופנה לאחור, להביט בהן.

— ייזהר האדון, — הוסיף ואמר נושא־הכלים, — כה מטונפות הן ומוזהמות שאפילו התורכים לא היו רוצים בהן כשלל בזיה. לא די שהן מלאות כבר כינים, פשפשים וקרציות, אלא שעל גביהן מקננים עקבים ולטאות.

הם חלפו ליד מטבחי־השדה. לעת־ערב היו התותחנים מבשלים את מנתם, העשויה מים ולפת, על גבי קני־הארד של מרגמות ותותחים, שלוהטים היו מירי־היום המרובה...

... אחרי שהסירו מעליו את הסדין, ניגלה גופו של הרוזן והוא מושחת עד אימה. חסרים היו לו זרוע אחת ורגל אחת; ולא רק זאת, גם כל מה שהיה חלקי חזה ובטן בין אותן זרוע ורגל, כל זה הוסר ונטחן עד דק על־ידי אותו פגז תותח, שפגע בו במפולש. מן הראש נותרו עין אחת, אוזן אחת, לחי אחת, תצי־אף, חצי פה, חצי סנטר וחצי־מצח; ממחציתו השנייה של הראש נותרה רק דייסה. בקיצור, ניצלה ממנו רק מחציתו, המחצית הימנית, אשר אומנם נישמרה באופן מושלם, אף בלא שריטה, לבד מחתך זה העצום אשר הפריד אותה מן המחצית השמאלית שנתפוררה לרסיסים.

הרופאים שמחו וצהלו. — הו, איזה מקרה מעניין! — אם לא ימות בינתיים, יוכלו גם לנסות להצילו. החלו מתעסקים בו, בעוד החיילים האומללים, שחץ נעוץ להם בזרוע, מתים היו מאילוּח־דם. והללו תפרו, הדביקו, לשו: מי יודע מה עשו.

עובדה היא שלמחרת היום פקח דודי את עינו היחידה, את חצי פיו, ריווח את הנחיר ונשם. הגוף החסון, גופם של בני טראלבה, עמד בנסיגון. עתה הוא הוא היה חי וחצוי...

על קיומה של אביבה הוז, למרות שהמשורר ררת בת־מרים אינה זקקה לפירסומת נוסח זה. המעיין ברשימה יגלה, למשל, כי בשנת 1925: "יובכר בת־מרים עם בתה מריסה ויצאות את רסיה ומגיעות ל־פאריס". ובשנת 1928: "בג' בכסלו, תרפ"ט (9 דצמבר 1928) נולד נחום (זוויק) בן ליהבכר בת־מרים ולחיים הוז". שנה מאוחר יותר, ב־1929: "יובכר בת־מרים עם מרי־סה ונחום (זוויק) יצאו את פאריס לעלות לארץ־ישראל". האיזכור הבא של הנשמות הנעלמות, ברשימת התאריכים בחייו של הוז אשתו ובנו, בשנת 1948: "בכ"ד בניסן (3 במאי) נפל בנו יהודו נחום (זוויק) כביצוע פעולה נעזת לכיבוש אוגוסטה (יוקטויה) שבהר הצופים, במערפה ל־שיהרר ירושלים". ומיד אחרי זה: "הי' פגע הכרך השני של, יעושי' (הוצאת עם עובד). פגישות ראשונות עם אביבה קוש־ניר (לבית גינזבורג־פלג), אלמנת חוקר הטבע מוכיה קושניר, אשר נפל עם מחלקת הלי"ה, בהחישם עזרה לגוש עציון בד' בשבט (16 בינואר, 1948). כאביב התחיל ככתבת הספור, חופה וטבעת' ופיסמו כחדשים אוקטובר—נובמבר ב' מוסף הסיפורתי של, רב"ר".

יעם פירסום חופה וטבעת מתחיל הטרופ האישי של אביבה הוז. בשנת 1951, רשום: "ב'1 בינואר בא (הז) כברית־הנישואין עם אביבה ככית־הכנסת הגדול שלד הטיכר ברומא". נוסח תיאור הרפתקתיה של אביבה הנ"ל נמשך בנוסח המפורט ביותר: "1964) — יצא עם ר' ייתו אביבה בשליחות הנשיא זלמן שז"ל לארצות־הברית... (1965) לרגל צאת הספ ("בקולר אחי") הזמן חיים הוז עם רעייתו אביבה לביקור בן שלושה חודשים בצרפת... (1970) יצא לארצות־הברית עם רעייתו אביבה לפי הזמנת האוניברסיטה הרוסית בפריזלפיה..."

אלא שהחוט הקדוש נקפד, ובשנת 1973, לז נישאה בשנת 1947.

ראשית, מוטב להתעלם מכך ש־רשימתה הראשונה של אביבה הוז אינה כלל רשימת מה, אלא מיכתב קצר למערכת הסיפורות שנועד להגן על שמו הטוב של בעלה המנוח. שירה, שפתי ישנים, הוא אך חיקוי מעורבל וגם של כמה משיריהם של יהודה עמיחי ואמיר גלבוע.

"חופה וטבעת": לגבי הוז נטייה להציג את התאריכים בחייו של חיים הוז באורח מתמיה למדי. למשל: בין השנים 1928 ועד ל־1948, במשך כעשרים שנה, היה הוז נשוי למשוררת המצויינת יובכר בת־מרים. תאריכי הנישואין — והגירושין —

חיים הוז יצא עם רעייתו אביבה בשליחות

נפקדים מרשימה זו. העובדות על קיומה של יובכר בת־מרים ברשימה אינן ברורות, משום מה, כעובדות שנועדו להעיד

"בכ' באדר ב' (24 במארס), בשבת בכוכר, נתקף (הז) שבץ־לב ומת מיתת נשיקה..." הותר את עובדו בידי אלמנתו אביבה, והוריש לה בין שאר נכסיו גם את כרטיס החבר באגודת הסופרים העבריים בישראל. במהלך חמש השנים שחלפו מאז הסתל־קות הוז, נזהגת אלמנתו מינהג של בעל־בית בסניף של הסיפורות העברית בירושלים. ואם להתעלם מאותו מיכתב שפיר־סמה במערכת הסיפורות ומכתמה שירי־בוטר שפירסמה, שניכרים בהם כל תווי הגרא־פומניה, הרי הגב' הוז לא פירסמה אף ספר מפרי־עטה. למרות זאת, בזכות ייחוסה, היא חברה באגודת הסופרים, ועוד עסקנית מרכזית בסניף הירושלמי של אגודה זו. היא יושבת בהנהלת בית־הסופר שבעיר־

יובכר בת־מרים נשמות נעלמות

העתיקה. היא נציגתם של "סופרי ירושלים" בקרן ההלוואות העירוניות לשיכון סופרים (ומצביעה נגד סופרים שאינם נמנים עם כת מעריציו של הוז המנוח). אחרי לבטים רבים העליתי את כל שהעליתי ברשימה זו, ועשיתי זאת רק אחרי שהשתכנעתי שבאישיותה ובמעמדה של הגב' הוז, ובפעליה, טמון שורש כל רע של עסקנות הסיפורות העברית. החל מצינוור, התאריכים בחייו של חיים הוז, דרך גראפומניה דלילה וכלה בעסקונה תוקפנית. הצבר הכוח שצברה אביבה הוז בסניף הירושלמי של אגודת הסופרים, יוצר את הרושם שלא מדובר כלל באגודת הסופרים בירושלים, אלא באגודת אלמנות הסופרים. אגודה שכזאת חייבת להיות קשורה באחת ממחלקות הגימלות של הביטוח־הלאומי, ולא להיות חטוטרט על גבן של הסיפורות והיצירה העברית בארץ.

מי מריבה

מעשה נבלה

אם יעזו אי־פעם ראש עיריית פאריס לעקור את העצים בשדרות שאנסי־אליוז, לשם הוספת נתיב תנועה נוסף שם, וישתול את העצים באחד מפרברי פאריס, בני ירו יעלו שוב על הבאריקדות. אחד המדדים לתרבות מצוי בתנועה חדש, בחינת תקופה לשמור על הפיקדון שמסרו להם קודמיהם. בימים אלה עוסקים פועלי וגנני עיריית ירושלים בסילוק שדרת עצי החורב הנה־דרת, האחת והיחידה שבמרכז ירושלים, המתחילה בהצטלבות הרחובות בן־יהודה המלך ג'ורג' ונמשכת עד לתחנת הרכבת. הסיבה: הוספת נתיב תנועה חדש, בחינת ישן מפני חדש תוציאו. במילים אחרות: מתוך מודעות לאדי־שות האזרחים לפיקדון שהופקד בדיהם, נוטלים על עצמם ראש עיריית ירושלים, מהנדסיו ואמרכליו, את כיעורה של העיר על חשבון היעילות, והופכים אותה עיר מתה. אם יש סמל של ממש לירושלים החדשה, הרי הוא שדרת החורבים הנ"ל. אבות העיר כורתים עתה את הענף עליו

הם יושבים. ואם יש למישהו ספק בכך שעצי־החורב אלה הם סימלה של ירושלים החדשה, בא שיי עגנון ותיאר בספרו שירה את תהליך הפיכת רחוב זה לליבה הפועם של ירושלים: "ויכבר יצא מן הסימטאות הצרות והמד עוקלות, שביטה של שירה שריו כהן, והגיע לרחוב המלך ג'ורג'. בשעלה מנפרד הרבסס לירושלים לא היה אדם יכול להלך כאן מפני האבנים והסלעים והצוקין והי פחתין. משתכנתה רחביה נתפנו האבנים ונתלשו הסלעים ונקקרו הצוקין ונתמלאו הפחתים עפר והתקינו כבישי ארוך ורחב ומתוקן לעוברי דרכים ולכלי רכב, ואבטו מובילים רצים בלא הפסק..."

ועכשיו באה העיריה ומקפחת את עוברי הדרכים, ומקריבה את העצים למולך כלי־הרכב. בימים אלה, כאמור, מאבדת ירו־שלים את השדרה המרכזית שלה, את עצי החורב הנהדרים הללו, וזוכה בעוד נתיב־תנועה אחד. אם לוונג את ראש עיריית ירושלים עם עצי החורב הללו, כל אשר נותר הוא לצטט מירושלמי, ולומר: "אין המור נזהק אלא מתוך כפיפה של הרבובים."

בחתף

פזזה!

● יבטוכנית־הרדיו שעסקה בספר עשה"אק מאת אהרון מגד, אמר ח"כ מרדכי וירשובסקי, בין השאר: "אני לא יודע בשביל מי כתב אהרון מגד את עשהאל, ואני לא יודע בשביל מה אני קראתי אותו" ● תוכנית רדיו אחרת, על אי בודד, הביאה את התמלילן ישראל אלירז להפיל את עצמו בפח שטמן הוא עצמו. כאשר החל מדבר על אהבותיו בשירה, ניסה לעטות על עצמו טעם ופזזה שהכי שילוה. והוא אמר: "אני אוהב את הי

ישראל אלירז אהבה, פח ועובדות

משוררים הרודד שימל ודנים סילק, שהחלו את דרכם בשירה באנגלית, ועברו לכתובת שירה בעברית..." אמירה זו שימי זה עד מאד את המשורר הירושלמי כותב האנגלית, דניס סילק, שלמד מתוך דבריו של אלירז שהוא מחבר שירה בעברית. אליה וקוץ בה: ידיעתו של סילק בעברית מספיקה אך בקושי לכתובת שמו באותיות עבריות, אשר לאבהו של אלירז את שימל, הרי אהבה זו גבולותיה מצויים כבראה בין חופי של אותו על אי בודד. אלירז שימש אשתדק עורך קובץ המחב־רים הירושלמי ירושלים, ושם הוא לא מימש אהבה זו, ולא זו בלבד שלא מימש, אלא שהחזיר למשורר שימל שירים שזה שלח לפירסום לקובץ ● בקונגרס סופרי המדע־הבידוני שנערך החודש בבלגיה, נמנעה השתתפותם של סופרי המדע־הבידוני מברית־המועצות בשל הגבלות בידיוני חופש־הכתובה שם. הסופר הרוסי היתודי שהשתתף בכנס היה אלכסנדר זינר ב"י, השוהה בגלות ● במיסגרת קר־בות־המו"לים להוצאה־לאור של ספרי מדע־בידוני, עומדת הוצאת שוקן לפרסם קובץ פרייעטו של סופר המדע־הבידוני הפולני סטאניסלאב לאם ●